עט: האשה שנפלו פרק שמיני כתובות

ולד בהמת מלוג אמשלם תשלומי כפל לאשה כמאן לא כרבנן ולא כחנניה דתניא ולד בהמת מלוג לבעל ולד שפחת מלוג לאשה וחנניה בן אחי יאשיה אמר עשו ולד שפחת מלוג כולד בהמת מלוג אפי' תימא דברי הכל ᵇפירא תקינו ליה רבנן פירא דפירא לא תקינו ליה רבנן בשלמא לחנניה היינו ᵍדלא חיישינן למיתה אלא רבנן אי חיישי למיתה אפי' ולד בהמת מלוג נמי לא ואי לא חיישי למיתה אפילו ולד שפחת מלוג נמי לעולם חיישי למיתה ושאני בהמה דאיכא עורה אמר רב הונא בר חייא אמר שמואל ᵈהלכה כחנניה אמר רבא אמר רב נחמן אע"ג דאמר שמואל הלכה כחנניה מודה חנניה ᵉשאם נתגרשה נותנת דמים ונוטלתן מפני ᶜשבח בית אביה אמר רבא אמר רב נחמן ᶠהכניסה לו עז לחלבה ורחל לגיזתה ותרנגולת לביצתה ודקל לפירותיו אוכל והולך עד שתכלה הקרן ᶜא"ר נחמן ᶠעיילא ליה גלימא פירא הוי מכסי ביה ואזיל עד דכליא כמאן כי האי תנא דתניא המלח והחול הרי זה פירות פיו של גפרית מחפורת של צריף ר"מ אומר קרן וחכ"א פירות: ʳר"ש אומר מקום שיפה כחו: ר"ש היינו ת"ק אמר רבא ᵐמחוברין בשעת יציאה איכא בינייהו: **מתני'** נפלו לה עבדים ושפחות זקנים ימכרו וילקח מהן קרקע והוא אוכל פירות ᶠרשב"ג אומר לא תמכור מפני שהן שבח בית אביה ᶠᶠנפלו לה זיתים וגפנים זקנים ימכרו וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות ר' יהודה אומר לא תמכור מפני שהן שבח בית אביה: **גמ'** אמר רב כהנא אמר רב מחלוקת שנפלו בשדה שלה אבל בשדה שאינה שלה דברי הכל תמכור משום דקא כליא קרנא מתקיף לה רב יוסף הרי עבדים ושפחות דכי שדה שאינה שלה דמי ופליגי אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב כהנא אמר רב מחלוקת בשדה שאינה שלה אבל ᵇבשדה שלה דברי הכל לא תמכור מפני שבח בית אביה: **מתני'** ᶜᶜהמוציא הוצאות על נכסי אשתו הוציא הרבה ואכל קימעא קימעא ואכל הרבה מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל ולא ᶠᶠישבע כמה הוציא ויטול: **גמ'** וכמה קימעא אמר רבי אסי ᶠאפילו גרוגרת אחת והוא שאכלה ᶠדרך כבוד אמר רבי

דקתני ינקא בהם קרקע אין קונין אלא דבר שגזעו מחליף אלמא דכלקטות פירי ולפ"ז לא קשה מידי לפי' ר"מ הא דאמר ר"נ פירא הוי ולא דר"מ אדר"מ דהתם מיירי שמכנסת לו גלימא ופיר גפרית וצריף וקרי פירא למאי דאכיל בעל פירות נכסי מלוג אכל הכא מה שקונין בכספים שנפלו קרי קרנא ומה שאין קונין קרי פירא דדין פירות עליו כמו שהפירות ימכרו וילקח בהן קרקע ולפ"ה קשה דמפרש דאין גזעו מחליף מוכרין דהא גלימא אמר לקמן אע"ג דאין גזעו מחליף דמכסי ביה ואזיל וכן פיר גפרית ומחפורת של צריף אמרי רבנן דהוי דבעל אע"ג דאין גזעו מחליף ולר"מ ניחא דאע"ג דאין קונין לכתחילה מכספים אלא דבר שגזעו מחליף כשנופל לה בירושה אין מזקיקין אותו למכור אלא אוכל פירות כמו שהוא עד שיכלה הקרן כיון שיש שיור קלת כמו בגלימא וכל דדמי ליה:

במאן לא כרבנן כו'. השתא משמע דסבר ר' יוסי דוולד בהמת מלוג לאשה וא"ת ᵇא"כ לימא ולד בהמת מלוג לאשה וי"ל לרבותא נקט דאפילו כפילא הוא דאשה: **פירא** דפירא לא תקינו ליה רבנן. דוקא במידי דאתי מעלמא כגון כפל ולד בהמת מלוג אבל פשיטא דפירי דפירא נמי תקינו ליה רבנן כדתנן בהכותא (לקמן פג.) לעולם הוא אוכל פירי פירות עד שיכמוש כו' והא דקאמר משום תשלומי כפל לאשה היינו כפל לחודיה אבל קרן לבעל תימה דגונב בהמת מלוג עצמה שהיא של אשה הוי הכפל לבעל דהא לא הוי פירא דפירא וגונב ולד בהמת מלוג דהוא דבעל הוי הכפל לאשה וליכ"ן פירא דכ"ש בהמת מלוג עצמה דהוי הכפל לאשה והכי פי' פירא כיון דלא הוי מעלמא תקינו ליה רבנן והוא הדין פירא דפירא הא פירא דפירא דאתי מעלמא לא תקינו ליה וכל שכן פירא דאתי מעלמא:

שאני התם דאיכא עורה. קלת תימה לרש"ל דתניא עורה שיור הא אם היה רואה לשומטה אינו יכול: **והרי** עבדים ושפחות כו'. משמע דזיתים וגפנים זקנים עושים קלת פירות מדפרין עלה מעבדים ושפחות ובעבדים ושפחות מיירי שעושים קלת מלאכה דאם אינם יכולים כלום מה מכירה שייך בהם ועוד דמסיק דפליגי דנפלו לה בשדה שאינה שלה ואי מיירי בזיתים וגפנים שנתייבשו לגמרי מ"ט דמ"ד לא תמכור והא ליכא שבח בית אביה דכיון דנתייבשו לגמרי לא יניח בעל השדה להשהותם אלא ודאי מיירי כשעושין קלת פירות וקשה לר"י מהא דאמר בפ' המקבל (נ"מ דף קט:) דהוה גברא דמשכן פרדסא לחבריה לעשר שנים וקם לה' שנים דפריך למ"ד התם פירא הוי מהא דתנן הכא נפלו לה זיתים וגפנים זקנים ימכרו וילקח בהן קרקע כו' אלמא קרנא הוי דאי פירא הוי יאכל הבעל עליה ומאי פריך הא מיירי שעושין פירות ולהכי חשיב גוף האילן קרנא ולא פירא וה"ה בההוא דמשכן פרדסא דהיכא דלא קם ועושין פירות שלא נ"מ עליה דאשיני קרנא כל זמן שעושין פירות אחריני ויש לומר דהכי פריך כיון דאמרי רבנן יילקח בהן קרקע לטובת הבעל מדפליג רבי יהודה ואמר שאינה צריכה למכור משום שבח בית אביה א"כ כי יבשו לגמרי נמי קרנא הוי וילקח בהן קרקע דאי פירא הוי אמאי רבנן ימכרו אדרבה טוב לו לבעל שיאכל פירות מה שהוא ויתמין מעט עד שיתייבשו לגמרי ויהיו הכל שלו אלא ודאי קרנא הוי: שיגרא

שקנה בלא קרקע על מנת שיהיו בקרקע המוכר והלוקח יאכל פירות עד שיבשו: **דברי הכל תמכור**. וילקח בהן קרקע ואין לחוד מהן יכול לעכב כמכירתן שאין כאן שבח בית אביה דכליא קרנא: **והא עבדים ושפחות כו'**. דבי מייתי כליא קרנא לגמרי ופליגי דכל זמן דהן קיימין הוא לה ולבית אביה לשם ולתפארת: **מתני' מה שהוליא הוליא**. אם גירשה: **גמ'** רבי

אשתו הוציא הרבה ואכל קימעא קימעא ואכל הרבה מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל הוציא ולא אכל ישבע כמה הוציא ויטול. פי' על נכסי מלוג של אשתו שאילו הוציא על נכסי צ"ב כיון שאם פתחו פתחו לו אם התירו התירו לו כל השבח הוא שלו בין אם נתגרשה בין נתאלמנה הוא של היורשין ואע"פ שאכל כמה שנים מנכסי צאן ברזל ברשותו קיימא קמעא ובין הוציא קמעא ובין הוציא הרבה בין אכל בין לא אכל כל השבח שלו ואם אין שם שבח הפסיד כל הוצאותיו כארם שמוציא על נכסיו ומתני' מיירי בנ"מ וכגון שהשביח כל הנכסים חוזרים משובחים לאשה אבל אם זרע את השדה או נטע נפנים ואילנות או בנה בהם בתים התם אמרי' מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל והנכסים חוזרים משובחים לאשה אבל אם זרע את השדה או שהיו אילנות ונטענו פירות כגון זיתים וגפנים אלו הן פירות שתלוקים בהן דת"ק סבר שבת הוריעה וכל פירות המחוברים ביציאתה הן שלו ואע"פ שאכל פירותי' כמה שנים שבח הפירות שנדלו ברשותא הוא לו ור"ש סב' שבח הפירות המחוברים כשבח הקיקע דמי ואם אכל מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל ואם לא אכל אין לו אלא הוצאה וידו על התחתונה אם השבח יתר על ההוצאה אין לו אלא ההוצאה. ואם (השבח) [ההוצאה] יהר על (ההוצאה) (השבח) אין לו אלא הוצא' שיעור שבח: וכמה קמעא אמר אביי אפי' גרוגרת אחת והוא שאכלה דרך כבוד

עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פכ"ב מהלכות אישות הלכה כח:
ט ב ג מיי' שם הלכה כה סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן סה סעיף טז:
י ד ה מיי' שם הלכה לד טוש"ע שם סעיף יג:
יא ו ז מיי' שם הלכה כד טוש"ע שם סימן סח סעיף ו:
יב ח ט י מיי' שם הלכה כג טוש"ע שם סימן סה סעיף יד:
יג כ ל מיי' פכ"ג שם הלכה ח טוש"ע שם סי' סח סעיף ז:

תוספות רי"ד

אם לא היה בה פירות אלו. וכמה היא יפה עכשיו עם אלו הפירות המחוברים בה ואותו המותר הוא של אשה ונותנו הבעל לאשה וילקח בו קרקע והוא אוכל פירות שיגדלו וינמרו. וחכמים סברי פירות המחוברים לקרקע הכל הוא שלו ולכשיגמרו הוא תולש ואוכל ואין לאשה כ"א גוף השדה ואין לה זכיה בפירות כלל ואפילו מה שגדלה ברשותה וכך היה סובר גם ר"ש: פשיטא ארעא וכתי ארעא כתי דיקלא ואילני דיקלי אילני וגופני אילני. פי' היכא דנפלו לה נכסים דאמרן ילקח בהן קרקע ואומר הבעל בית אני רוצה לקנות ששכרו מרובה יותר מן השדה שצריך עבודה רבה חרישה וזריעה ואשה אומרת שדה אני רוצה מפני שהבית הולך ובלה הבנין ותקרותיו ועצוי הדין ביד האשה לעכב על הבעל שהיא רוצה דבר שיהא הקרן קיים ולא ילך ויבלה. וכן נמי אם הבעל רוצה דיקלא ששכרו מרובה מן הבית והאשה רוצה בית הדין עם האשה שיותר הוא קיים הבית מן הדיקלי שהרוח בא ועקרתו וכן דיקלי ואילני יותר מתקיים הדיקלי משאר אילנות ואע"פ ששאר אילנות שכרן מרובה כראמרינן בפרק התוכל גופני קני דיקלי אבל דיקלי לא קני גופני וכ"ש שאר אילנות אף על פי שהאילנות מתקיימים יותר שהגופני מהרה הן מתקלקל ליה ומזקתה והאשה רוצה דבר שיתקיים קרנה. אבל אם האשה רוצה להיפך אין הבעל יכול לעכב (אבל הרב חולק בזה ואומר שאם האשה רוצה להיפך שומעין לבעל) אבא זרדתא ופירי דכותרי. א"ל פירי וא"ל קרנא פי' אבא הוא יער הצומח עצים ואין עושים פירות אלא קוצצים עצים מן היער להסקה או לקורות. א"ל פירי הוי. קציצת העצים הוא הפרי והבעל קוצץ והולך ממנה עצים ואע"פ שכלם יכלו ישאר לאשה קרקע היער ואמרי לה קרנא הוי ואינו רשאי ליגע בקרן נכסי האשה וכולן הן חשיבי קרן וימכרו וילקח בהן קרקע העושה פירות והוא אוכלן. וכן נמי חפירה של דגים הוא ביבר כל הדגים שלוקח מהן בכ"ר הן פירות. ואם יכלו קרקע הביבר ישאר לקרן. ואמרי לה קרנא הוי ואין לו ליגע בהן אלא ימכור כל הביבר וילקחו בהן קרקע העושה פירות כללא דמילתא נזעו מחליף פירא אין נזעו מחליף קרנא

פי' כל אילן שאם תחתכנו נזעו מחליף ויוציא אחר במקומו פירא הוי ויכול לקוצו אם אינו עושה פירות שעוד יחליף ויהיה קרן לאשה אבל אם אין נזעו מחליף כגון עצי היער דגנים שבחפירה הם קרנא ואין לבעל ליקח מהן: תניא ולד שפחת מלוג לאשה ולד בהמות מלוג לבעל ותנניא אומר עשו ולד שפחת מלוג כולד בהמות מלוג בשלמא ר"ת לא חייש למיתה אלא רבנן אי חיישי למיתה ורוצים שיעמוד הולד במקום האם אפילו ולד בהמות מלוג נמי לעולם חייש למיתה שאני בהמה דאיכא עורה. אמר ר"ה ומודה חנניא שאם נתגרשה נותנת דמים ונוטלתן מפני שבח בית אביה. א"ר אר"נ הכניסה לו עז לחלבה ורחל לגיזתה ותרנגולת [לביצתה] ודקל לפירותיו אע"פ שאין לו קרקע אוכל והולך עד שיכלה הקרן. פי' שכל אלה הן עושין פירות תמיד והבעל אוכלן. ולא חיישינן שמא יתותו ויכלה קרן האשה כחנניא ואם יתותו עוד הבהמה ונוצות התרנגולת ועץ הדקל ישארו לקרן ולא דמי לכספים ופירות תלושין שאינן עושין פירות אלא (נמרו) [ימכרו אבל] אלו אוכל והולך פירותיהן וגוף המטלטלין קיים לאשה. אמר ר"נ עיילא ליה גלימא פירי הוי מכסי לה ואזיל עד דבלאי. פי' זהו פירות של טלית ללובשה ולהנאות בה והלכך לבישתה פירא הוי ומתבסה בה עד שיכלו והשתקים שלה יהא קרן שלה לאשה. ולא אמרינן תמכר וילקח בהן קרקע וה"ה

מסורת הש"ס

(א) [כ"ק פט.], (ב) [יבמות סו:], (ג) [נקמן קא.], (ד) [כ"מ קט:], (ה) [ם לנ.], (ו) [עי' תוס' לקמן פ. ד"ה ישבע], (ז) [קדושין מה:], (ח) [ועי' תוס' כ"ק פט. ד"ה פירא].

גליון הש"ס

גמ' דלא חיישינן למיתה. עיין שער המלך פ"ד מהלכות סוכה הלכה טז ד"ה ודע:

לעזי רש"י

אלו"ם. צריף.

מוסף רש"י

נפלו לה. לאשה, משמיטת מת מזיה ונפלו לה מיורשה (ב"מ קס:). המוציא הוצאות על נכסי אשתו. נכסי מלוג שהוא אוכל פירות והקרן לה, הוציא הרבה ואכל קימעא. פירות קימעא קודם שמת אי שנולדה (ב"מ לט:).

תוספות רי"ד (המשך)

לכלים הראוין להשתמש בה שימושן הוא פרין וישתמש בהן בעוד שהן קיימים. ואם ישברו השברים יהיה קרן שלה הנא המלח והחול ה"ז פירות גפרית ומחפורת של צריף ר"מ אומר קרן וחכ"א פירות. פי' דר שחיפרים ממנו מלח או חול לזכוכית וכ"ה הוא פירא שכל מה שאתה חוזר ולוקח משם ההר אינו כלה חזו פריו של אותו מקום ליקח ממנו חול ומלח ודומה לו מחצב שחוצבים אבנים ממנו אבל בגפרית ומחפורת של צריף שאין כל ההר גפרית וצריף אלא מקום ידוע הוא שימצא בו גפרית וצריף כמודנו שחופרים בה עפרות נחושת וכסף וזהב ר"מ אומר הכל קרן שאם יסלק משם הצריף והגפרית שוב לא ימצא והלכך הכל הוא קרן לאשה וחכ"א פירות שאם יכלו הצריף והגפרית ישאר מקומם קרן לאשה: ר"ש אומר וכו'. ר"ש היינו ת"ק ששניהם אומרים שהפירות המחוברים לקרקע הן של בעל. והחדר מחוברים בשעת יציאה איכא בינייהו. פי' שר"ש אומר בשעת יציאה הן שלה. ות"ק לא איירי (בזה) ומסבר כל מה שגדל ברשות הבעל ה"מ שלו. וקי"ל יחיד ורבים הלכה כרבים: **מתני'** נפלו לה עבדים ושפחות זקנים ימכרו וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות. רשב"ג אומ' לא תמכור מפני שהן שבח בית אביה. נפלו לה זיתים וגפנים זקנים ימכרו לעצים וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות. ר"י אומר לית מפני שהן שבח בית אביה. פי' האשה מעכבת ע"י האיש אבל האיש אינו מעכב ע"י האשה. אמר רב כהנא מחלוקת בשדה שאינה שלה פי' כגון שקנאה אביה בשדה אחרים לעמוד שם עד שיבשו. ומשום הכי אמר ת"ק ימכרו משום דכליא קרנא אבל בשדה שלה דלא כלייא קרנא ד"ה לית משום שבח בית אביה: **מתני'** המוציא הוצאות על נכסי

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com